

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ב ה"ג ע"ש] ט' ז"ל דבר, א) וזהו גי' הרי"ף ורמ"ש אבל בספרים שלפנינו גרסינן רש"יג [במגיל' ד] [עקר אצל] א) [דף מה: א], וכן בגרסות מו., א) ז"ל וכפירוש, ח) [ז"ל רב הונא], ט) [ז"ל שקלא], י) [וע"ע היטב חוס' יבמות ט: ד"ה אמר שמואל], כ) שייך לע"פ,

‏‏

תורה אור השלם

1. שור או כשב או עז כי יקלד וקנה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבו אשה לקי'. וקרא כב כז

‏‏

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה במתילת שמיטה וכו' במתילת שמיטה ד"ה כלן הס"ד ואמ"כ מה"ד כשניה:

‏‏

רבינו גרשום

גועה והטילה ריעי כו. כלומר אם עושה אחת משלוש: איצטריכט ליה לאבא. כלומר אבא והו רב והכי קאמר ליה איצטריכא ליה לרב לאחוזי אוני. לאוהי שלא תהא כשרה עד שתזוי אודניה: אמר להו שאני אומר כל שאני עושה דברים כו. כלומר כל שאינה עושה דברים של חיות אלא עושה דברים שהמיתה עושה טרפה: אי ממתנין הוה אמינא דוקא דכ"פא כו'. כלומר דמשמע בהמה דקה שפשטה ידה והחזירה. כלומר שהיתה כפופה ופשטה ואח"כ החזירה אבל פשוטה וכפפתה אימא לא ליהוי כשרה קמ"ל: הא דעבי קלא הא דעמי קלא. כלומר עבי קלא הוי זה פרכוס: כאן בשותתת כו'. כלומר במתרות הוי פרכוס אל (במשותת) [בשותת] לא הוי פרכוס: ואמר שמואל הוי פרכוס: בית השחיטה שנינו. כלומר דפרכוס מעולה הוא שקילתה הדם מחמת בריאות: אלא אי אמרת בסוף שחיטה כלומר בסוף שחיטה בעיא לפרכוס אמאי חשוב פרכוס דילמא בתחילת שחיטה זינקה: דילמא שאני זינוק דעדיף. כלומר זינוק דעדיף. ומהי עדיף ומהי פרכוס: דילמא פרכת דילמא שחיטה זינקה דלמא שאני זינוק דעדיף ואפי' זינקה בתחלת שחיטה כשרה אבל פרכוס אחד ביד וברגל בעינן בסוף שחיטה: ומי עדיף והתנן ר' אליעזר אומר ד"ה אם זינקה. כלומר ומי עדיף זינוק מפרכוס דרגל והתנן ר' אליעזר אומר ד"ה אם זינקה. כלומר ר' אליעזר ענה לרבן גמליאל דאמר עד שתפרסם ביד וברגל ואמר לו ר' אליעזר (א) ד"ה אם זינקה אלמא פרכוס יד ורגל עדיף: אבוכרם גרסי'. קיל מרבן גמליאל כו. כלומר דרבן גמליאל סבר עד שתפרסם ביד וברגל סברי או ביד או ברגל): אלימא אדר"ג כיון דפירסנה מבעי ליה. כלומר דר"ג סבירא ליה עד שתפרסם ביד וברגל הוה ליה למימר לרבנן כיון שפירסנה ביד או ברגל כשרה:

גועה והטילה ריעי. זה או לא זה. גועה כועקת כמו אם יגעה שור על צלילו (פ"ו ו): **לאבא.** חלרצ הוה קרי ליה שמואל הכי משום **כבוד: לאוזוי אוני.** לפרכס האוזן בממיה דפירכוס חיות גדול הוּא

(אבות פ"ג מ"ו): **שאני אומר.**

גועה והטילה ריעי וכשכשה באזנה הרי זה פירכוס אמר להו אצטריכא ליה לאבא לאוזוי אוני שאני אומר כל א שאינו דברים שהמיתה עושה מאי נינהו דברים שהמיתה עושה אמר רב ענן לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל "היתה ידה כפופה ופשטתה ב דבר שהמיתה עושה פשוטה וכפפה דברים שאין המיתה עושה מאי קמ"ל תנינא בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה שאינה אלא הוצאת נפש הא החזירה כשרה אי ממתני' הוה אמינא דוקא ב דכ"יפה ופשטה והדר כ"יפה לה אבל פשוטה וכפפתה לא קמ"ל מיתיבי אר' יוסי אומר היה ר"מ אומר גועה בשעת שחיטה אין זה פירכוס ר"א ברבי יוסי אומר משמו אפילו הטילה ריעי וכשכשה בזנבה אין זה פירכוס קשיא גועה אגועה קשיא ריעי אריעי גועה אגועה לא קשיא הא דעבי קלה הא דעמי קלה ריעי אריעי נמי לא קשיא כאן בשותתת כאן במתרות אמר רב חסדא פירכוס שאמרו ב־בסוף שחיטה מאי בסוף שחיטה באמצע שחיטה לאפוקי תחלת שחיטה דלא אמר רב חסדא ז מנא אמינא לה דתנן בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה אימת אילימא בסוף שחיטה כל היכי תיחוי ותיזיל אלא לאו באמצע שחיטה א"ל רבא לעולם ב־בסוף שחיטה שאני אומר כל שאינה עושה כן בסוף שחיטה בידוע שגשמתה נטולה הימנה קודם לכן ר"ג בר יצחק אמר פירכוס שאמרו בתחלת שחיטה אמר ר"ג בר יצחק מנא אמינא לה דתנן אמר ר"ש השוחט בלילה ולמחר מצא בתלים מלאים דם כשרה שזינקה וכמדת ר"א ואמר שמואל כותלי בית שחיטה שנינו אי אמרת בשלמא בתחלת שחיטה שפיז אלא אי אמרת בסוף שחיטה ליחוש דלמא בתחלת שחיטה זינקה ודלמא שאני זינוק דעדיף ומי עדיף והתנן ר"א אומר ד"ה אם זינקה קל מדרבן גמליאל ועדיף מדרבנן אמר רבינא אמר לי סמא בר חילקאי אקשי בה אבוה דבר אבוברם ואמרי לה אחוה דבר אבוברם ומדרבנן מי עדיף והא תנן וחכמים אומרים עד שתפרכם או ביד או ברגל רבנן אהייא קיימו אילימא אדר"ג כיון שפירכסה מיבעי ליה אלא פשיטא אדר"א ואי עדיף מאי עד ב רבא אמר פירכוס שאמרו בסוף שחיטה אמר רבא מנא אמינא לה דתניא י שור

או

דאמר שמואל דהני כותלי לא הוו כותלי ממש אלא כותלי צית השחיטה לא מצינו למידע אי תחלת שחיטה זינקה או לאחר שחיטה ולהכי קאמר אי אמרת בשלמא כל כמה דפירכס אפילו בתחלת שחיטה הוי פירכוס: שפיר. דהא חזינן למחר ע"י זינוק דפרכס צאורתא: אלא אי אמרת. בצלמנע שחיטה צעינן מאן לימא לן למחר דזינוק דלאורתא בצלמנע שחיטה הוה דלמא בתחלת שחיטה זניק: ודלמא. לעולם שאר פירכוסין לא הוו פירכוס אלא בצלמנע או בגמר שחיטה ושאני זינוק דעדיף חיותיה ופירכוס גדול הוּא הלכך אפילו בתחלת שחיטה זינקה שפיר **דמי: ד"ה אם זינקה.** ומדקמני ד"ה מכלל דקיל: קיל **מדרבן גמליאל.** דעבי ציד וצרגל יוצגשניהם: **ועדיף מדרבנן.** דלמרי ציד או צרגל: **אבוצרס.** שם האיש: **אבּוּ** **צ** **ר** **אבוצרס.** וזה אבוצרס ענמו ומכירין היו את הבן ולא ידעו את האב והיו קורין אותו על שם בנו שעשו את בנו **סימן לו: עד.** משמע דחמיר האי פירכוס דרבנן מהנך דלעיל ואי דר"א עדיף מאי עד דרבנן משמע דעדיף כיון מיצע להו למימר אלא ש"מ זינוק קיל ואפי"ה סגיאל ליה כי הוי בתחלת שחיטה: **צסוף שחיטה.** סוף ממש שתפרסם בגמר שחיטה דתהוי זה חיות אחר שחיטה:

לח.

גועה או הטילה ריעי וכשכשה באזנה ח"ו פירכוס. אפילו יש לר"ג דמחמיר וצעי פירכוס יד ורגל חשיז האי פירכוס ולהכי פריך שפיר מצרייתא דקמני צסמוך גועה והטילה ריעי אין זה פירכוס ושמואל דלמר איצטריך ליה לאבא אוזוי אוני סבר כרבנן דלמרי או יד או רגל ולהכי פריך עליה דרב ענן דמפרש מילתיה דשמואל תנינא דפשיטא דלניצא דרבנן פשוטה וכפפה ה"ז פירכוס כפופה ופשטה לא הוי פירכוס:

אצטריך ד"ה לאבא. פי' צקונטר' דשמואל הוה קרי הכי לרב צלשון כבוד וצערוף) פירש שכן שמו ורב היו קורין אותו על שם חשיבותו כמו דבכל דוכתי הוו קרו ליה רבי לר' יהודה הנשיא ושמואל שהיה חזירו היה קורוהו צסמו וכן לקמני) אי הכי אמר אצל לא ידע צטרפות כלום ב וצערצני פסחים (פסחים דף קט: ו) גצי גזליא וארזיליא לאבא וצפרק כל גגות (עירובין דף קז טז). אי קפיד אצל קטרו ציה המיינא ו)וצפירוש משמע סוף פרק ראשית הגז (לקמן דף קלז:) דלמר רבי יוחנן לאסיי מאן ריש סדרא צצבל אי"ל אצל אריכא וטעם עלוי ר' יוחנן על שקראו כן משמע צהדיא דאצל לאו לשון חשיבות ומיהו ממה שהיה קורוהו צסמו לחודיה לא היה כועס אי לאו משום דלמר אריכא שזוי לשון גנאי דר' יוחנן גופיה היה קורוהו אצל בצפרק כסוי הדם (לקמן פד.) אצל ממשפחת צריאס הוה אע"פ שרב היה חסוד הרבה מר' יוחנן מיהו על רב א)המנונא דלמר צפי' יח"כ (יומא דף פז.) קא אויל אצל למיקטל גצרא קשה שהיה תלמידו וקורוהו צסמו ולמר צחלק (סנהדרין ק.) מפני מה ילא היה נענש גחזי מפני י שקורוהו לרבו צסמו ולפירוש הקונט' דאצל לשון חשיבות ניחא':

אי"ל ימא בסוף שחיטה כל חיבי תיחי ותיזיל. ומפרש

רבינו תס דלמדקמני שאינה אלא הוצאת נפש דיין דלטו מי לא חיתה הרצה אם לא הוציאה נפשה עד סוף שמיטה: **רבא אמר פירכוס שאמרו בסוף שחיטה.** והא דלא חיישינן דלמא בתחלת שמיטה זינק משום דלא שכיחא שהיה זינוק אלא צסוף: **ב"י יו"ד פרט צ"וצא דופן.** לאו מלשון לידה דרש אלא גמר לידה מנכור כדלמרינן דריש פרק יוצא דופן (מדע דף מ.) והא דדרשינן תס אשה כי תזריע וילדה עד שמלד ממקום שמזרעת דמשמע דנריך מיעוט למעט יוצא דופן ולא ממעטינן ליה מלידה לידה מנכור משום דאי לאו כי תזריע הוה דרשינן תלד לרבות יוצא דופן כרבי שמעון: או

פרט

דאמר שמואל דהני כותלי לא הוו כותלי ממש אלא כותלי צית המלח שחיטה זינקה או לאחר שחיטה ולהכי קאמר אי אמרת בשלמא כל כמה דפירכס אפילו בתחלת שחיטה הוי פירכוס: שפיר. דהא חזינן למחר ע"י זינוק דפרכס צאורתא: אלא אי אמרת. בצלמנע שחיטה צעינן מאן לימא לן למחר דזינוק דלאורתא בצלמנע שחיטה הוה דלמא בתחלת שחיטה זניק: ודלמא. לעולם שאר פירכוסין לא הוו פירכוס אלא בצלמנע או בגמר שחיטה ושאני זינוק דעדיף חיותיה ופירכוס גדול הוּא הלכך אפילו בתחלת שחיטה זינקה שפיר **דמי: ד"ה אם זינקה.** ומדקמני ד"ה מכלל דקיל: קיל **מדרבן גמליאל.** דעבי ציד וצרגל יוצגשניהם: **ועדיף מדרבנן.** דלמרי ציד או צרגל: **אבוצרס.** שם האיש: **אבּוּ** **צ** **ר** **אבוצרס.** וזה אבוצרס ענמו ומכירין היו את הבן ולא ידעו את האב והיו קורין אותו על שם בנו שעשו את בנו **סימן לו: עד.** משמע דחמיר האי פירכוס דרבנן מהנך דלעיל ואי דר"א עדיף מאי עד דרבנן משמע דעדיף כיון מיצע להו למימר אלא ש"מ זינוק קיל ואפי"ה סגיאל ליה כי הוי בתחלת שחיטה: **צסוף שחיטה.** סוף ממש שתפרסם בגמר שחיטה דתהוי זה חיות אחר שחיטה:

עין משפט ור מוצה

ק"ו א ב ג מ"י פ"ד מ"ה' מאללות אסורות הליד' סמג לאוין (קלג) [קלג] טושי"ע יו"ד ק"ח עמ"א א:

‏‏

שיטה מקובצת

א) שאני אומר כל שעושה דברים שאין המיתה עושה מאי נינהו: ב) ופשטתה דברים שהמחה עושה פשוטה וכפפה דברים שאין המחה עושה מאי קמ"ל: ג) ה"א דוקא בנזון שחיתה ידה כפופה ופשטה: ד) מנא אמינא לה דתנן בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה י"ב בקצת ספרים ישנים קלף גרסי' פסולה שאינה אלא הוצאת נפש הא החזירה כשרה אימת וכו': ט) ואי עדיף מאי עד אמר רבא פרכוס: ו) לאבא לרב שמואל הוה קרו ליה הכי משום כבוד: ז) אלא כל פרכוס משפרכת שאינה עושה: ח) שאין המחה עושה: ט) (דהיכא דהויא פשוטה שיעקרא וכפפתה הוי פרכוס) גרשם עליו וז"ב שלא נמצא בס"י: י) (הא דאמר רב לעיל גועה הוי פרכוס דעבי קלה שהיה קולה עבה וחזקה דודאי אתי מבח חיות) גרשם עליו וז"ב שלא נמצא בס"י: יא) ואני מפרש דמאי סוף שחיטה ששמעת: יב) כיון דבאמצע שחיטה לא הוי לה חיותא כי הא אסירא דההוא פרכוס הוי משום נטילת נעמה: יג) (אימת פשטה ולא החזירה דאמרנן פסולה) גרשם עליו וז"ב שלא נמצא בס"י: יד) בפשיטת יד בלא כפיפה במתיה: טו) אצי"ג דהוות מסוכנת כיון דמלאים דם בידוע שזנקה: טז) מתיבת ואמר שמואל וכו' עד אי אמרת בשלמא כל כמה דפרכס ולא עד בכלל גרשם עליו וז"ב לא נמצא בס"י והכינן משמע מדברי המפרשים שהקשו קושיא זו ותצנו בענין אחר ולא הוכירו לרש"י ז"ל כלל ולא נעלם מהם דבתי רש"י ז"ל אלא ודאי שאינו מפירושי רש"י ז"ל אלא גליון מפירושי האחרונים הוא והכניסוהו בפרש"י ז"ל ובשלושה פירושי רש"י ז"ל שביד לא נמצא: יז) קיל מדר"ג דבעי ביד וברגל ועדיף וכו': יח) ומכירים היו את הבן ולא ראו את האב: יט) אפי' לרשבי"ג דמתמיר כו' ולהכי פריך שפיר מבחרייתא: כ) שם וכן בעבריי פסחים כגון גזלייא: כל) מפני מה נענש גחזי כצ"ל: